

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ**

**Гуманітарний факультет
Кафедра міжнародних відносин та права**

**МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ
з дисципліни
«РЕГІОНАЛЬНІ СИСТЕМИ МІЖНАРОДНИХ
ВІДНОСИН»**

Одеса: ОНПУ, 2020

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Одеський національний політехнічний університет
Гуманітарний факультет
Кафедра міжнародних відносин та права

**МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ**
з дисципліни
«Регіональні системи міжнародних відносин»
для здобувачів вищої освіти спеціальності
291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та
регіональні студії»

**Розглянуто та затверджено на засіданні
кафедри міжнародних відносин та права
Протокол № 1 від «28» серпня 2020 р.**

Методичні вказівки до практичних занять з дисципліни «**Регіональні системи міжнародних відносин**» для здобувачів вищої освіти спеціальності 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» III курсу V семестру / Укл.: В. О. Бабіна, І. В. Кудлай. - Одеса: ОНПУ, 2020. – 10 с.

ЗМІСТ

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ	4
МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ СТОСОВНО РОБОТИ НА ПРАКТИЧНОМУ ЗАНЯТТІ ..	4
ЗМІСТ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ.....	5
РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА	9

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Дисципліна «Регіональні системи міжнародних відносин» є складовою частиною вивчення циклу дисциплін професійної підготовки обов'язкової частини навчального плану.

Дисципліна викладається протягом п'ятого семестру, складається із лекційних та практичних занять, розрахована на бакалаврів гуманітарного факультету, має два семестрових модулі та 2 змістових модулі.

Мета дисципліни: формування знань і стрункої системи поглядів у здобувачів вищої освіти про механізм функціонування регіональних підсистем міжнародних відносин, основні особливості та тенденції їх розвитку в глобальному світі і в контексті загальних закономірностей глобалізаційних політичних процесів.

Завдання навчальної дисципліни:

- сформуванню уявлення про основні етапи розвитку процесу інтеграції та об'єднання держав в регіональні і субрегіональні системи;
- виявити ключові аспекти формування регіональних і субрегіональних організацій;
- дослідження механізмів функціонування регіональних підсистем міжнародних відносин на Сході, Заході, в Північній і Латинській Америці, Африці;
- аналіз конкретних і загальних закономірностей функціонування регіональних підсистем міжнародних відносин в регіонах і субрегіонах Європи, Америки, Азії та Африки.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ СТОСОВНО РОБОТИ НА ПРАКТИЧНОМУ ЗАНЯТТІ

Переважну більшість практичних занять проводиться у формі інтерактивної дискусії, під час якої викладач здійснює поточний контроль якості знань здобувачів вищої освіти, перевіряє виконання їх завдань самостійної роботи.

Практичне заняття починається вступним словом викладача, в якому він розкриває значення теми і мети заняття, форми і методи його проведення.

Здобувач, розкриваючи зміст того чи іншого питання теми семінарського заняття повинен пов'язувати матеріал з актуальними проблемами сучасності, наводити приклади.

Кожному здобувачу необхідно постійно вдосконалювати навички володіння державною мовою, правильного вживання понять і термінів. Систематичні виступи на практичних заняттях сприяють поповненню словникового запасу, а також вмінню лаконічно і точно висловлювати свої думки.

Здобувачі повинні уважно слухати виступи своїх однокурсників і оцінювати, наскільки глибоко розкриті питання. Це дає можливість кожному присутньому на семінарі висловити свою точку зору та подолати прогалини, які мали місце у відповіді. Активна участь на практичних заняттях прищеплює навички участі в дискусії, аналізі різних точок зору, вмінню відстоювати свою позицію.

Після закінчення виступу здобувача вищої освіти відбувається обговорення проблеми. При цьому викладач не тільки направляє обговорення на розкриття вузлових питань, але і дає змогу виступити усім учасникам семінару. Якщо ж доповідач чи інший виступаючий на семінарі припускається помилок, то для виключення втрати часу викладач може його зупинити і надати слово іншому.

Закінчується практичне заняття заключним словом викладача, в якому аналізується ступінь розкриття теми, оцінюються всі форми участі здобувачів вищої освіти на семінарі (виступ з питання, реферат, повідомлення, доповнення, зауваження тощо) та дається завдання на наступне заняття.

ЗМІСТ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Семестровий модуль 1

Практичне заняття 1. Теоретичні та методологічні основи аналізу регіональних аспектів міжнародних відносин.

Мета заняття - розглянути системний підхід при аналізі регіональних аспектів міжнародних відносин; описати регіональну інтеграцію в розумінні різних теорій міжнародних відносин; охарактеризувати спеціальні теорії регіональної інтеграції.

1. Системний підхід при аналізі регіональних аспектів міжнародних відносин
2. Регіональна інтеграція в розумінні різних теорій міжнародних відносин
3. Спеціальні теорії регіональної інтеграції.
4. Глобалізація – основний напрям еволюції сучасної світової системи.

Література: [2]; [3]; [5].

Практичне заняття 2. Регіони і регіональні порядки.

Мета заняття - сформулювати поняття «регіону»; розглянути структуру регіональних порядків.

1. Поняття «регіону».
2. Структура регіональних порядків.

Література: [2]; [5]; [7].

Практичне заняття 3. Регіоналізація: основні підходи.

Мета заняття – описати глобалізацію як основний напрям еволюції сучасної світової системи; розглянути регіоналізацію після закінчення «холодної війни»; охарактеризувати основні теоретичні пояснення процесу регіоналізації: державно-центричний підхід; проаналізувати основні теоретичні пояснення процесу регіоналізації: «когнітивний регіоналізм».

1. Регіоналізація після закінчення «холодної війни».
2. Основні теоретичні пояснення процесу регіоналізації: державно-центричний підхід.
3. Основні теоретичні пояснення процесу регіоналізації: «когнітивний регіоналізм».

Література: [1]; [3]; [7]; [8].

Практичне заняття 4. Регіональні організації.

Мета заняття - розглянути відмінності співробітництва від інтеграції; прокласифікувати регіональні організації.

1. Відмінності співробітництва від інтеграції.
2. Класифікація регіональних організацій.

Література: [5]; [6].

Практичне заняття 5. Регіональна безпека.

Мета заняття – розглянути регіональні організації і підтримання міжнародного миру; описати регіональні конфлікти і багатосторонність; охарактеризувати принципи успішного врегулювання конфліктів на регіональному рівні.

1. Регіональні організації і підтримання міжнародного миру.
2. Регіональні конфлікти і багатосторонність.
3. Принципи успішного врегулювання конфліктів на регіональному рівні.

Література: [1]; [4]; [6]; [8].

Практичне заняття 6. Основні компоненти глобального управління.

Мета заняття – описати складові глобального управління; розглянути регіональний рівень глобального управління; пояснити феномен інтеррегіоналізації.

1. Складові глобального управління.
2. Регіональний рівень глобального управління.
3. Пояснення феномена інтеррегіоналізації.

Література: [2]; [7].

Практичне заняття 7. Інтеррегіоналізм - поняття і різновиди.

Мета заняття – виявити основні види інтеррегіонального взаємодії; описати діяльність АТЕС та АРФ.

1. Основні види інтеррегіонального взаємодії.
2. Діяльність АТЕС та АРФ.

Література: [1]; [4]; [7].

Практичне заняття 8 Європейська регіональна підсистема міжнародних відносин.

Мета заняття – описати походження назви «Європа»; розглянути соціалістичну інтеграцію Східної Європи та проблему «повернення в Європу»; пояснити розширення НАТО на схід та охарактеризувати нову архітектуру європейської безпеки.

1. Походження назви «Європа».
2. Від Західної Європи – до Європейського союзу.
3. Розширення Європейського союзу.
4. Соціалістична інтеграція Східної Європи та проблема «повернення в Європу».
5. Розширення НАТО на схід та нова архітектура європейської безпеки.
6. Україна в Європейських структурах.

Література: [3]; [4].

Практичне заняття 9. Південна Азія як регіональна підсистема міжнародних відносин.

Мета заняття – дати короткий опис Азії. Розглянути Південну Азію та дати опис регіону; охарактеризувати регіональну підсистему міжнародних відносин Південно-Східної Азії.

1. Основні складові Азіатського регіону.
2. Південна Азія як приклад біполярного регіонального порядку
3. Південно-Східна Азія як найбільш успішна регіональна організація АСЕАН.

Література: [1]; [2]; [8].

Практичне заняття 10. Північно-Східна і Південно-Східна Азія як субрегіональна підсистема міжнародних відносин.

Мета заняття – описати східну (Північно-Східну) Азію; «Велика Східна Азія» - охарактеризувати формування метарегіону; визначити місце України в азіатських інтеграційних процесах.

1. Східна (Північно-Східна) Азія.
2. «Велика Східна Азія» - формування метарегіону.
3. Україна в азіатських інтеграційних процесах.

Література: [3]; [4].

Практичне заняття 11. Євразія як регіональна підсистема міжнародних відносин.

Мета заняття – розглянути Співдружність Незалежних Держав; описати інтеграційні об'єднання всередині та зовні СНГ; охарактеризувати «Кольорові революції»; визначити місце України в Євразії.

1. Співдружність Незалежних Держав.
2. Інтеграційні об'єднання всередині та зовні СНГ
3. «Кольорові революції».
4. Україна в Євразії.

Література: [1]; [5].

Практичне заняття 12. Північно американська регіональна підсистема міжнародних відносин.

Мета заняття – описати Панамериканську інтеграцію, її історію та сучасність.; розглянути інтеграційні процеси в Північній Америці; дати характеристику інтеграційним процесам в Карибському басейні.

1. Панамериканська інтеграція: історія та сучасність.
2. Інтеграційні процеси в Північній Америці.
3. Інтеграційні процеси в Карибському басейні.

Література: . [2]; [8].

Практичне заняття 13. Американська підсистема міжнародних відносин.

Мета заняття – описати підсистеми міжнародних відносин Центральної та Північної Америки; охарактеризувати «Лівий поворот» і регіональну інтеграцію; визначити місце України в регіональних процесах.

1. Центральна та Північна Америка.
2. «Лівий поворот» і регіональна інтеграція.
3. Україна в регіональних процесах.

Література: [2];[3].

Практичне заняття 14. Близький Схід як регіональна підсистема міжнародних відносин

Мета заняття – оглянути Панарабську інтеграцію в регіоні; описати Ісламську інтеграція; охарактеризувати інтеграційні процеси в районі Персидського залива.

1. Панарабська інтеграція в регіоні.
2. Ісламська інтеграція
3. Інтеграційні процеси в районі Персидського залива.
4. Роль США на Близькому и Середньому Сході.
5. Україна в регіональних процесах

Література: [7]; [8].

Практичне заняття 15. Африканський регіон.

Мета заняття – розглянути структуру Африканського регіону; охарактеризувати конфліктність в Африканському регіоні.

1. Структура Африканського регіону.
2. Конфліктність в Африканському регіоні.
5. Регіоналізація в Північній Африці.
6. Афганістан – буферна держава та джерело погроз.

Література: [2]; [3].

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Закон України “Про стимулювання розвитку регіонів” від 8 вересня 2005 р. № 2850-IV [Електронний ресурс]. URL : www.ovu.com.ua
2. Близький Схід: міжнародна безпека, регіональні відносини та перспективи для України: Монографія / відп. редактор Б. О. Парахонський; Рада нац. безпеки і оборони України; Нац. ін-т пробл. міжнар. безпеки. К.: ПЦ Фоліант, 2008. 591 с.
3. Воронов І. О. Глобалізація і політика: реалії і перспективи соціальних трансформацій / І. О. Воронов. К. : Генеза, 2004. 287 с.
4. Глобалізація : навч. посіб. / М. Вотс, В. Босхард, Д. Хамелс та ін. ; пер. з англ. В. Алексашин ; адапт. Н. І. Гражевська. К. : Амадей, 2007. 476 с.
5. Гарат Р. М. Роль та місце Організації договору про колективну безпеку в системі міжнародних регіональних організацій / Р. М. Гарат // Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки. Міжнародні відносини. 2011. № 20. С. 82-87. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvnum_2011_20_19
6. Долішній М. І. Регіональна політика на рубежі ХХХІ століття: нові пріоритети / М. І. Долішній. К. : Наукова думка, 2006. 512 с.
7. Звездова О. О. Де-факто держави Південного Кавказу як дестабілізаційний чинник регіональної системи міжнародних відносин / О. О. Звездова // Політикус. 2016. Вип. 1. С. 210-214. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/polit_2016_1_45
8. Зозуляк З. М. Фактор США у регіоні Латинської Америки на сучасному етапі / З. М. Зозуляк // Актуальні проблеми міжнародних відносин. 2014. № 120. С. 173–181.
9. Особливості становлення регіональної компаративістики як наукового напрямку політичної регіоналістики, Тетяна Стародуб. URL: https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/08/starodub_osoblyvosti.pdf
10. Регіон у системі міжнародних відносин, В. Я. Зимогляд. URL: https://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/8382/1/Zimoglyad_160.pdf
11. Система міжнародних відносин: внутрішні зв'язки та регулюючі механізми, Д. Лакішик. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/19882/47-Tolstov.pdf?sequence=1>
12. Регіональний вимір міжнародних інтеграційних процесів: теоретико-методологічні засади дослідження, Ковалик Зоряна. URL: <http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/28214/1/009-035-039.pdf>
13. Щербина Т. В. Теорії регіональної економічної інтеграції в контексті розвитку міжнародних відносин / Т. В. Щербина // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України. 2014. Вип. 38. С. 306-314. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pprbsu_2014_38_32
14. Коротич О. Б. Державне управління регіональним розвитком країни: теоретико-методологічні засади [Електронний ресурс] / Коротич О. Б. // Державне будівництво : Електронне наукове фахове видання. 2010. № 1. URL : <http://www.nbuv.gov.ua/ejournals/Debu/2010-1/doc/1/02.pdf>
15. Сторонянська І. Регіони України: пошук моделі конвергентного розвитку / І. Сторонянська. Львів: Арал, 2008. 144 с.

Додаткова література

16. Андерсон Б. Уявні спільноти. Міркування щодо походження й поширення націоналізму / Б. Андерсон; пер. з англ. Віктора Морозова. Київ: «Критика», 2001. 272 с.
17. Америка і Європа у сучасних міжнародних трансформаціях. Монографія. / Макаренко Є. А., Погорська І. І., Рижков М. М. та ін. К. : Центр вільної преси, 2014. 472 с.
18. Бессараб Т. Особливості інтеграційних процесів в Латинській Америці: політико-ідеологічний аспект [Електронний ресурс] / Т. Бессараб. URL: http://old.filos.lnu.edu.ua/bulletin_philosophy/ua/docs/visnyk03/articles/34.pdf

19. Воронов І. О. Глобалізація і політика: реалії і перспективи соціальних трансформацій / І. О. Воронов. К. : Генеза, 2004. 287 с.
20. Глобалізація : навч. посіб. / М. Вотс, В. Босхард, Д. Хамелс та ін.; пер. з англ. В. Алексахин ; адапт. Н. І. Гражевська. К. : Амадей, 2007. 476 с.
21. Захарченко А. Арабсько-ізраїльський конфлікт: проблеми врегулювання на сучасному етапі: зб. статей / А. М. Захарченко. Одеса: Фенікс, 2009. 240 с.
22. Зінько С. Ю. Країни Близького Сходу в сучасних міжнародних інформаційних відносинах : монографія / С. Ю. Зінько. Львів : ЛігаПрес, 2009. 364 с.
23. Зазуляк З. Сучасний стан та чинники розвитку латиноамериканського мульти-летаралізму / З. Зазуляк // Вісник Львівського університету. Серія міжнародні відносини. 2015. № 37. С. 149–158.
24. Іваницька О. П. Історія міжнародних відносин (друга половина 1940-х – 1990-і роки): навчальний посібник / О. П. Іваницька. Вінниця: ТОВ «Нілан-ЛТД», 2016. 732 с.
25. Їжак Олексій. Привілей демократичного світу. У США ухвалено нову Стратегію національної безпеки / О. Їжак // Дзеркало тижня. 2018. № 2(348). 20 січня. с. 3.
26. Капітоненко М. Г. Міжнародні конфлікти: навчальний посібник / М. Г. Капітоненко К. : Либідь, 2009. 352 с.
27. Киридон А. М. Латинська Америка в сучасному світі: основні тенденції розвитку [Електронний ресурс] / А. М. Киридон, О. Аладіна, О. Гусейнова // II Наук. вісник Інституту міжнар. відносин НАУ. Серія: економіка, право, політологія, туризм. 2010. № 1. Том 1. URL: <http://jrn1.nau.edu.ua/index.php/IMV/article/viewFile/2945/2906>
28. Майборода О. М. Етнічність у міжнародній системі / О. М. Майборода. К. : ПІЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2015. 408 с.
29. Мальський М. З. Теорія міжнародних відносин: підручник / М. З. Мальський, М. М. Мацяк ; [4-те вид., перероб. і доп.]. К. : Знання, 2011. 406 с.
30. Олійник Юлія. Співробітництво ЄС та МЕРКОСУР як приклад для подальшої інтеграції України / Ю. Олійник // Українська національна ідея: реалії та перспективи розвитку. Львів, 2015. Випуск 27. С. 129–135.

Бібліотеки України

1. Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>
2. Національна парламентська бібліотека України. URL: <http://www.nplu.kiev.ua/>
3. Одеська національна наукова бібліотека URL: <http://www.odnb.odessa.ua/>